

PRESENCIA DEL GÈNERE *RHYNCHODEMUS* (*PLATYHELMINTHES*, *TRICLADIDA*, *TERRICOLA*) A LA PENÍNSULA IBÉRICA

Dani Boix Masafret i Jordi Sala Genóher

Departament de Ciències Ambientals i Institut d'Ecologia Aquàtica, Universitat de Girona.
Facultat de Ciències. Campus de Montilivi. E-17071. Girona.

RESUM

Primera citació del gènere *Rhynchodemus* en l'àmbit iberobalear. Aquesta troballa té una major importància pel fet que la informació sobre la distribució del subordre *Terricola* a la Península és molt escassa.

RESUMEN

Primera cita del género *Rhynchodemus* en el ámbito iberobalear. Este hallazgo tiene una mayor importancia debido al hecho de que existe muy poca información sobre la distribución del suborden *Terricola* en la Península.

ABSTRACT

This is the first time the genus *Rhynchodemus* has been recorded in the Ibero-Balear region. The lack of information about the suborder *Terricola* in the Iberian Peninsula gives more importance to this finding.

Keywords: citació, distribució, estanyol d'Espolla, planària, *Rhynchodemus*, *Terricola*.

En un estudi de la comunitat animal aquàtica d'una llacuna temporània (estanyol d'Espolla) es van obtenir dotze individus de planàries terrestres (mides compreses entre 3,4 i 10,5 mm) en les captures realitzades en els primers dies d'inundació (11 i 19 de desembre de 1996). Les mostres es fixaven al camp, amb formol al 4%, i el material se separava posteriorment al laboratori. Per tant els individus no van ser observats en viu sinó ja fixats. La clau de planàries terrestres europees (Jones 1998) ens ha permès classificar els individus com a *Rhynchodemus sylvaticus*, i la descripció d'aquesta espècie (Ball i Reynoldson 1981) s'ajusta perfectament als individus capturats. Però el fet que els individus no hagin estat observats vius (Jones 1998) ni que s'hagi realitzat una anàlisi microscòpica de l'anatomia interna de l'aparell copulador (Mateos et al. 1998) aconsellen deixar la confirmació de la taxonomia en l'àmbit d'espècie per a treballs posteriors.

El gènere *Rhynchodemus* no s'ha citat mai a la Península ni a les Illes Balears. La cita a Menorca (Hartog 1962; citat a Margalef 1983) és un cas de sinonímia de *Microplana terrestris* (= *Rhynchodemus terrestris*). A la Península només s'ha docu-

mentat la presència de planàries terrestres en dues localitats: a les Alberes i a Collserola. La troballa de *Microplana nana* a les Alberes va suposar la descripció d'aquesta espècie nova per la ciència. A Collserola es va trobar *Microplana terrestris*, espècie àmpliament citada pertot Europa (Mateos et al. 1998). Val a dir que també s'ha documentat la presència d'una altra espècie de planària terrestre (*Bipalium kewense*) a jardins de Barcelona, però es tracta d'una espècie introduïda conjuntament amb plantes tropicals ornamentals (Filella 1983).

La presència de *Rhynchodemus sylvaticus* ha estat documentada en diverses localitats europees continentals (França, Itàlia, Alemanya, Àustria, Bèlgica, Holanda, Bulgària, República Txeca, Polònia), a les illes Britàniques i a les illes Açores (Jones, 1998). Habita boscos, si bé també es localitza en ambients artificials com els hivernacles. *Rhynchodemus sylvaticus* pot viure en ambients més secs que les espècies de *Microplana*, possiblement gràcies a l'estalvi de mucus que li suposa el seu mecanisme de locomoció (Ball i Reynoldson 1981).

Bibliografia

- BALL, I. R. i REYNOLDSON, T. B. 1981. British planarians. Platyhelminthes: Tricladida. Dins: *Synopses of the British Fauna*, 19. Doris, M. K. & Barnes, R. S. K. (ed.). Cambridge University Press. Cambridge.
- FILELLA, E. 1983. Nota sobre la presència de la planària terrestre *Bipalium kewense* Mosoley, 1978 a Catalunya. *Bulletí de la Institució d'Història Natural*, 49 (Sec. Zool., 5): 151.
- JONES, H. D. 1998. The African and European land planarian faunas, with an identification guide for field workers in Europe. *Pedobiologia*, 42: 477-489.
- MARGALEF, R. 1983. *Limnologia*. Omega. Barcelona.
- MATEOS, E., GIRIBET G. i CARRANZA, S. 1998. Terrestrial planarians (Platyhelminthes, Tricladida, Terricola) from the Iberian peninsula: first records of the family Rhynchodemidae, with the description of a new *Microplana* species. *Contributions to Zoology*, 67 (4): 267-276.